

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 217g/2022

privind excepția de neconstituționalitate a articolelor
178 alin. (1) din Codul penal și 274 din Codul de procedură penală

*(dreptul la secretul corespondenței și modul de începere a urmăririi penale
și de clasare a procesului penal)*

CHIȘINĂU
27 aprilie 2023

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlui Nicolae ROȘCA, *Președinte*,
dnei Domnica MANOLE,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Ana Florean, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 16 decembrie 2022,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 27 aprilie 2023, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 178 alin. (1) din Codul penal și 274 din Codul de procedură penală, ridicată de dl Nicolae Urîtu, parte în dosarul nr. 10-833/2022, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl judecător Sergiu Ciobanu de la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La 18 februarie 2022, în baza plângerii dlui Nicolae Urîtu, Inspectoratul de Poliție Centru al municipiului Chișinău a înregistrat procesul penal nr. 20220100318. Ofițerul de urmărire penală a întocmit un raport cu propunerea de a refuza începerea urmăririi penale, din motiv că nu există fapta infracțiunii.

4. La 4 martie 2022, dl Alexandru Paladi, procuror în cadrul Procuraturii municipiului Chișinău, oficiul Centru, a confirmat soluția propusă de ofițerul de urmărire penală și a emis o ordonanță prin care a dispus neînceperea urmăririi penale și clasarea procesului penal, pentru că nu exista fapta de violare a dreptului la secretul corespondenței.

5. Dl Nicolae Urîtu a contestat ordonanța menționată la procurorul ierarhic superior. Printr-o altă ordonanță, procurorul ierarhic superior a respins plângerea dlui Nicolae Urîtu.

6. Dl Nicolae Urîtu a contestat ordonanța procurorului ierarhic superior în fața judecătorului de instrucție.

7. În cadrul examinării contestației, dl Nicolae Urîtu a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolelor 178 alin. (1) din Codul penal, care reglementează infracțiunea de violare a dreptului la secretul corespondenței, și 274 din Codul de procedură penală, care reglementează începerea urmăririi penale de către procuror.

8. Judecătorul de instrucție a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis, în acest sens, o sesizare la Curtea Constituțională.

B. Legislația pertinentă

9. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

10. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 178 Violarea dreptului la secretul corespondenței

„(1) **Violarea dreptului la secretul scrisorilor, telegramelor, coletelor și altor trimiteri poștale, al convorbirilor telefonice și înștiințărilor telegrafice, cu încălcarea legislației, se pedepsește cu amendă în mărime de până la 550 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 120 la 180 de ore.**

(2) Aceeași acțiune săvârșită:

- a) cu folosirea situației de serviciu;
- b) prin utilizarea mijloacelor tehnice speciale destinate pentru obținerea ascunsă a informației;
- c) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale;
- d) din motive de prejudecată se pedepsește cu amendă de la 550 la 750 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 100 la 240 de ore, sau cu închisoare de până la 3 ani, sau cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a desfășura o anumită activitate pe un termen de până la 3 ani.”

11. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 274 Începerea urmăririi penale

„(1) Organul de urmărire penală sau procurorul sesizat în modul prevăzut în art.262 și 273 dispune în termen de 30 de zile, prin ordonanță, începerea urmăririi penale în cazul în care, din cuprinsul actului de sesizare sau al actelor de constatare, rezultă cel puțin o

bănuială rezonabilă că a fost săvârșită o infracțiune și nu există vreuna din circumstanțele care exclud urmărirea penală, informînd despre aceasta persoana care a înaintat sesizarea sau organul respectiv.

[...]

(5) În cazul în care procurorul refuză pornirea urmăririi penale, el confirmă faptul prin ordonanță motivată și anunță despre aceasta, într-un termen cît mai scurt posibil, dar nu mai mare de 15 zile, persoana care a înaintat sesizarea. În cazul în care consideră că lipsesc temeiurile pentru a începe urmărirea penală, procurorul, prin ordonanță, abrogă ordonanța de începere a urmăririi penale și dispune refuzul în pornirea urmăririi penale **și clasarea procesului penal**.

(6) Ordonanța de a refuza începerea urmăririi penale poate fi atacată, prin plângere, în instanța judecătorească, în condițiile art. 313.

[...].”

Articolul 313

Plângerea împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitate specială de investigații

„(1) Plângerile împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organelor care exercită activitate specială de investigații pot fi înaintate judecătorului de instrucție de către bănuț, învinut, apărător, partea vătămată, de alți participanți la proces sau de către alte persoane drepturile și interesele legitime ale cărora au fost încălcate de aceste organe, în cazul în care persoana nu este de acord cu rezultatul examinării plîngerii sale de către procuror sau nu a primit răspuns la plângerea sa de la procuror în termenul prevăzut de lege.

(2) Persoanele indicate în alin. (1) sînt în drept de a ataca judecătorului de instrucție:

1) refuzul organului de urmărire penală:

a) de a primi plângerea sau denunțul privind pregătirea sau săvârșirea infracțiunii;

b) de a satisface demersurile în cazurile prevăzute de lege;

c) de a începe urmărirea penală;

d) de a elibera persoana reținută pentru încălcarea prevederilor art. 165 și 166 din prezentul Cod;

e) de a elibera persoana deținută cu încălcarea perioadei de reținere sau a perioadei pentru care a fost autorizat arestul;

2) ordonanțele privind încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale sau scoaterea persoanei de sub urmărire penală;

3) alte acțiuni care afectează drepturile și libertățile constituționale ale persoanei.

[...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

12. Autorul susține că, deși prin violarea dreptului la secretul corespondenței articolul 178 alin. (1) din Codul penal are în vedere și folosirea ilegală a corespondenței, acest articol ar trebui să prevadă în mod expres o sancțiune pentru folosirea ilegală a corespondenței.

13. Cu privire la articolul 274 din Codul de procedură penală contestat, autorul susține că legislatorul nu a reglementat un termen în interiorul căruia procurorul este competent să emită o ordonanță de refuz al pornirii urmăririi penale. Dat fiind faptul că un astfel de termen lipsește, în practică se utilizează termenul de 30 de zile, care este prevăzut pentru începerea urmăririi penale. Această omisiune a legislatorului încalcă demnitatea omului, libera dezvoltare și dreptatea care trebuie asigurată în procesul penal, precum și posibilitatea victimei de a se apăra.

14. Totodată, autorul susține că textul „și clasarea procesului penal” este reglementat într-un mod impropriu în articolul 274 alin. (5) din Codul de procedură penală, deoarece această normă reglementează doar începerea urmăririi penale și refuzul pornirii urmăririi penale. Autorul consideră că un proces penal poate fi clasat doar după parcurgerea unei perioade de timp din momentul începerii urmăririi penale. În caz contrar, clasarea procesului penal nu ar fi justificată. De asemenea, autorul consideră că clasarea procesului penal o dată cu emiterea ordonanței de refuz pentru pornirea urmăririi penale împiedică victima să se apere. Mai mult, autorul susține că textul contestat îl împiedică să conteste refuzul începerii urmăririi penale în fața judecătorului de instrucție.

15. Autorul sesizării susține că normele contestate nu corespund exigențelor calității legii și, prin urmare, contravin articolelor 1 alin. (3), 15, 16, 20, 23, 26, 34, 55, 72, 76, 119, 120 și 124 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

16. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

17. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul penal și Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

18. Curtea notează că excepția de neconstituționalitate este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

19. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 178 alin. (1) din Codul penal și 274 din Codul de procedură penală (a se vedea §7 *supra*). Curtea constată că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

20. Așa cum rezultă din sesizare, pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, se află o plângere formulată împotriva ordonanței procurorului referitoare la refuzul de a porni urmărirea penală pe fapta pretinsei violări a dreptului la secretul corespondenței și clasării procesului penal. Curtea admite că dispozițiile contestate ar putea fi aplicate la soluționarea cauzei.

21. Autorul sesizării susține că prevederile contestate încalcă articolele 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 15 [*universalitatea*], 16 [*egalitatea*], 20 [*accesul liber la justiție*], 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*], 26 [*dreptul la apărare*], 34 [*dreptul la informație*], 55 [*exercitarea drepturilor și a libertăților*], 72 [*categorii de legi*], 76 [*intrarea*

în vigoare a legii], 119 [*folosirea căilor de atac*], 120 [*caracterul obligatoriu al sentințelor și al altor hotărâri judecătorești definitive*] și 124 [*procuratura*] din Constituție.

22. Cu privire la articolele 1 alin. (3), 15, 16, 26, 34, 55, 72, 76, 119, 120 și 124 din Constituție invocate de autor, Curtea nu poate identifica, în mod rezonabil, nicio critică de neconstituționalitate. Curtea observă că autorul nu a argumentat caracterul contradictoriu al prevederilor contestate cu normele constituționale invocate. În situații similare, Curtea a notat că simpla trimitere la un text din Constituție, fără explicarea pretensei neconformități cu acesta a prevederilor legale contestate, nu echivalează cu un argument. Curtea a stabilit că, dacă ar proceda la examinarea unei asemenea excepții de neconstituționalitate, ea s-ar substitui autorului acesteia în privința formulării unor critici de neconstituționalitate, fapt care ar echivala cu un control efectuat din oficiu (DCC nr. 182 din 25 noiembrie 2021, § 18).

23. Cu privire la articolul 23 din Constituție, în jurisprudența sa, Curtea a reținut că acesta nu are o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabil, autorul excepției trebuie să demonstreze existența unei ingerințe în drepturile fundamentale garantate de Constituție (DCC nr. 178 din 15 decembrie 2022, § 16).

24. Referitor la incidența articolului 20 din Constituție care garantează accesul liber la justiție, Curtea observă că autorul pretinde că articolul 274 din Codul de procedură penală nu prevede un termen în interiorul căruia procurorul va emite o ordonanță de refuz al pornirii urmăririi penale. Autorul menționează că în practică se utilizează termenul de 30 de zile, însă consideră că acest termen este prevăzut doar pentru începerea urmăririi penale.

25. În acest context, Curtea observă că articolul 20 alin. (1) din Codul de procedură penală garantează desfășurarea urmăririi penale și judecarea cauzelor penale în termene rezonabile. Alineatul (2) din acest articol stabilește criteriile de apreciere a termenului rezonabil de soluționare a cauzei penale.

26. Curtea reține că la articolul 274 alin. (1) din Cod legislatorul a stabilit un termen de 30 de zile în interiorul căruia organul de urmărire penală sau procurorul urmează să decidă dacă există sau nu temeiuri care justifică începerea urmăririi penale, respectiv, neînceperea urmăririi penale. Sub acest aspect, Curtea menționează că articolul 274 alin. (1) din Codul de procedură penală nu operează în mod izolat, ci trebuie citit în coroborare cu celelalte dispoziții legale incidente, ca făcând parte dintr-un sistem juridic coerent (a se vedea DCC nr. 138 din 29 septembrie 2022, §33).

27. Cu referire la textul contestat „și clasarea procesului penal”, Curtea menționează că clasarea procesului penal reprezintă actul de finalizare a oricăror acțiuni procesuale într-o cauză penală sau pe marginea unei sesizări cu privire la infracțiune. Clasarea procesului penal se dispune printr-o ordonanță motivată a procurorului, din oficiu sau la propunerea organului abilitat, fie concomitent cu încetarea urmăririi penale sau scoaterea integrală de sub urmărirea penală, fie când în cauza penală nu este bănuit sau învinuit și există una din circumstanțele prevăzute la art. 275 pct. 1)–3) (a se vedea articolul 286 din Codul de procedură penală).

28. Cu privire la argumentul autorului privind imposibilitatea contestării ordonanței procurorului prin care s-a refuzat pornirea urmăririi penale și s-a

dispus clasarea procesului penal, Curtea observă că articolele 274 alin. (6) și 313 alin. (2) din Codul de procedură penală prevăd în mod expres că aceste acte procesuale pot fi contestate în fața judecătorului de instrucție.

29. Așadar, Curtea constată că prevederile în discuție conțin suficiente repere obiective pentru a fi considerate clare și previzibile în partea referitoare la termenul în interiorul căruia organul de urmărire penală sau procurorul urmează să ia o decizie în fiecare caz particular cu privire la începerea sau neînceperea urmăririi penale și clasarea procesului penal. Prin urmare, Curtea reține că problema abordată de autor la acest capăt al sesizării nu reclamă o problemă de constituționalitate din perspectiva articolelor 20 și 23 din Constituție, ci o problemă de interpretare și aplicare a legii. Această competență le revine, prin definiție, instanțelor de judecată (DCC nr. 83 din 17 iunie 2022, § 29).

30. Referitor la articolul 178 alin. (1) din Codul penal, Curtea observă că în cadrul laturii obiective, elementul material al infracțiunii de violare a dreptului la secretul corespondenței este reprezentat de o acțiune ce se poate realiza în diferite modalități. Așadar, în fiecare caz particular, instanța de judecată este competentă să stabilească modalitățile de violare a secretului corespondenței, fapt ce excede competenței Curții. Astfel, Curtea reține că autorul excepției nu formulează la acest capăt al sesizării o critică de constituționalitate, ci abordează o problemă de interpretare a legii, care ține de competența instanțelor judecătorești.

31. Prin urmare, în baza celor menționate, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea nr. 217g/2022 privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 178 alin. (1) din Codul penal și 274 din Codul de procedură penală, ridicată de dl Nicolae Urîtu, parte în dosarul nr. 10-833/2022, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Nicolae ROȘCA

Chișinău, 27 aprilie 2023

DCC nr. 46

Dosarul nr. 217g/2022